

Jagers en verzamelaars

Joke Geelhoed

palmslag

Ontwerp omslag en binnenwerk: vandijk ontwerpt, Eindhoven
Illustraties omslag en binnenwerk: Ati van Twillert

© 2021 Uitgeverij Palmslag | Joke Geelhoed

www.palmslag.nl
info@palmslag.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit boek mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, internet, fotokopie, microfilm of op welke andere (digitale) wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, internet, photoprint, microfilm or any other (digital) means without written permission from the publisher.

ISBN 978 94 930 5978 8

NUR 301

INHOUD

1

Thuis bij Frits 7

2

Naar de bakker 14

3

Soep 19

4

Superkrachtige microdeeltjes 23

5

Bramen 28

6

Appels 35

7

De post 41

8

Duizend stukjes 48

9

De euro 54

10

Kamer 217 59

THUIS BIJ FRITS

‘Mam, mag ik helpen met koken?’ vraagt Frits.

‘Nee lieverd, vandaag niet,’ zegt mama.

Ze hakt wortels alsof haar leven ervan afhangt.

Vandaag niet? Alweer niet, zul je bedoelen. Frits sjokt de trap op. Wat nu? Playmobil? Dat zit nog in een verhuisdoos. Tekenen? Dat heeft hij vanochtend ook al gedaan. Naar buiten? Daar is niks aan, in je eentje. Frits’ nieuwe kamer, op zolder, is in elk geval lekker groot. En er is een raam met een goed uitzicht. Frits kan de tuinen van de achterburen zien, de brandgang, en de daken van de schuurtjes en de garages. Het is leuk om naar de katten te kijken die daar overheen lopen. Eén kat, een hele grote grijze, is een echte waaghals. Daar heb je hem net! Hij komt een tuin uit gestormd en rent over de garagedaken. Hij heeft iets in zijn bek.

‘Anneke, kom eens kijken. Moet je die kat zien!’

Anneke legt haar boek weg en komt naar het raam. Ja, zij ziet het ook. De grijze kat heeft een merel gevangen.

‘Wat een rotbeest. Waarom eet hij niet gewoon kattenbrokken?’

Anneke gaat weer lezen, maar Frits houdt de kat goed in de gaten. Die zet zich af en springt van schuur naar schuur.

Zonder aarzelen rent hij over een schutting en dan verdwijnt hij in de tuin van het overwoekerde huis.

Zou daar dan toch iemand wonen? Iemand met een kat? Frits heeft al vaak naar dat huis staan kijken. Het is van boven tot onder met klimop begroeid, zelfs de ramen zijn helemaal bedekt. En de tuin lijkt wel een oerwoud. Frits en Anneke zijn ook een keer naar de voorkant van het huis gelopen. Je kunt de voordeur niet eens zien, door alle bomen en struiken. Het was best griezelig. Stel je voor, dat daar echt iemand leeft...

Als Frits 's avonds in bed ligt, kan hij zijn gedachten niet van dat geheimzinnige huis afhouden. Die kat kan daar toch niet alleen wonen? Die moet toch een baas hebben? Of kan dat wel? Misschien heeft die kat dat huis wel helemaal voor zichzelf! Hoe zou het er daar dan uitzien, vanbinnen? Leven er misschien meer katten, of andere dieren? Morgen ga ik op onderzoek uit, denkt Frits als hij in slaap valt.

De volgende dag is Frits al vroeg op. Meteen na het ontbijt gaat hij op pad. Hij begint bij de voorkant van het huis. Bij het tuinhekje staat een brievenbus, met het huisnummer: 95. Daarachter is alleen maar groen. Tussen alle planten en struiken kun je vaag zien waar vroeger het tuinpad is geweest. Frits raapt al zijn moed bijeen en begint het spoor te volgen. Het gaat best goed. Het pad loopt een beetje naar rechts, en dan een beetje naar links. En dan staat Frits ineens voor een struik. Een dikke, stekelige struik. Het pad is totaal verdwenen.

Frits loopt terug, de tuin uit en om het huizenblok heen, naar de achtertuin van het huis. Daar is geen tuindeur,

zoals bij de andere huizen. Naast het schuurtje staan de groene en de grijze container. En een stukje verderop staat een fiets, helemaal overwoekerd. Verder kun je eigenlijk niets zien. Frits blijft staan. Durft hij het echt? Door de voortuin van een huis lopen, naar de voordeur, dat mag gewoon. Dat doet de postbode ook, en iemand met een collectebus. Maar zomaar de achtertuin van iemand anders inlopen... Frits aarzelt. Plotseling schiet er iets voor zijn voeten langs. De grijze kat! Nu weet Frits zeker dat die daar woont.

Hij sluipt voorzichtig de tuin in. Ook hier is het een wildernis, maar er lijkt toch een soort paadje te lopen. Frits loopt voetje voor voetje. Het is hier veel donkerder dan in de brandgang. Vlak achter het schuurtje staan twee hoge bomen, hun schaduw valt over de tuin. Wat is dat? Frits' voet blijft ergens achter haken. Het voelt als een elektriciteits snoer. Nee, het is een stengel van een plant, die dwars over het pad groeit. Frits trekt zijn voet los en loopt voorzichtig verder. Hij rilt als er een spinnenweb aan zijn gezicht plakt. Vanonder een struik klinkt een luid geritsel. Frits blijft staan. Gelukkig, het is maar een merel. Hij hipt over het paadje en verdwijnt weer in de struiken aan de andere kant.

Frits komt steeds dichterbij het huis. Door de struiken heen kan hij het zien. Het grote raam is helemaal begroeid met klimop. Maar de achterdeur is zichtbaar. En ja, daar zit ook een kattenluikje... Pas als Frits vlakbij is, kan hij door het keukenraam naar binnen kijken.

Er zit daar iemand. Een oude man. Hij ziet Frits en kijkt hem recht aan. Frits verstijft van schrik. Hij verwacht dat hij nu met woeste gebaren weggejaagd zal worden.

Maar nee, de man wenkt hem. En nog eens en nog eens. Aarzelend loopt Frits naar de deur. Weer wenkt de oude man. Frits voelt aan de klink. De deur is open.

‘Kom erin, knul. Je komt als geroepen,’ zegt de man. ‘Wil jij wat voor mij doen?’

Frits knikt. Hij kan geen woord uitbrengen.

‘Wil je wat van die planten daar plukken?’ De man wijst naar zijn tuin. ‘Dat onkruid daar. Daar links, daar staat er veel van. Ja, precies, dat.’

Frits begint te plukken. Als hij een paar planten heeft, kijkt hij de man vragend aan.

‘Neem nog maar wat meer,’ roept die, ‘maak er maar een flinke bos van.’

Als Frits zijn handen vol heeft, stapt hij de keuken weer binnen. Hij legt de planten op de keukentafel neer.

‘Dankjewel. Wil je nu ook nog een pan voor me pakken? Uit dat kastje daar rechts? Ja, die is prima. Doe er maar wat water in. Een heel klein beetje.’

De man trekt de blaadjes van de planten en gooit ze in de pan.

‘Dit is zevenblad,’ zegt hij. ‘Het schijnt best lekker te zijn. Ik kook het maar net zoals spinazie, dan zal het wel lukken.’

Frits is nog steeds met stomheid geslagen, maar het lijkt hem wel een leuk werkje. Hij gaat tegenover de man aan de keukentafel zitten en plukt ook een stengel kaal. Als alle bladeren in de pan zitten komt de man moeizaam over-eind. Hij zet de pan op het fornuis.

‘Zo, nu op een laag vuurtje laten slinken.’

Hij roert voorzichtig met een pollepel.

Dan klinkt er een luide klik. De grote grijze kat komt door het kattenluikje de keuken binnen. Hij legt een dode muis op de mat neer. Dan verdwijnt hij weer.

De oude man legt de pollepel weg. Hij schuifelt naar de mat. Hij pakt de muis op. Hij doet de koelkast open en legt de muis in de vrieslade. Frits kijkt met grote ogen toe. In de lade liggen wel zes of zeven dode beestjes.

‘Ik kan geen boodschappen meer doen,’ verklaart de oude man. ‘Al een paar maanden niet meer. Ik ben gewoon te slecht ter been. Daarom brengt Herman me eten. Vooral muizen en merels. Als ik er genoeg verzameld heb, kook ik er soep van. Eigenlijk meer een soort bouillon, want zoveel vlees zit er niet aan die beesten. Het is veel werk, ik moet alle veren en botjes eruit zeven. Gelukkig is mijn zoutpot nog niet leeg, ik kan er nog wel wat smaak aan geven.’

Dan ziet hij het bleke gezicht van Frits.

‘Ach kereltje, dat wil jij helemaal niet horen,’ zegt hij. ‘Ik ben blij dat jij mij vandaag een maaltje groente hebt bezorgd.’

Hij schept het gare zevenblad in een kom en gaat weer aan tafel zitten.

‘Heerlijk!’ zegt hij als hij geproefd heeft. ‘Het enige wat ik nu nog mis, is een stuk brood.’

‘Zal ik thuis wat brood voor u halen?’ vraagt Frits. ‘Mijn moeder wil vast wel een paar boterhammen voor u smeren.’

‘Nee, nee!’ roept de oude man uit. ‘Dat moet je beslist niet doen. Je mag aan niemand vertellen dat ik hier woon. Als de mensen erachter komen dat ik hier zit, komen ze kijken. En dan stoppen ze me vast en zeker in een verzorgingstehuis.’

‘Wilt u dat niet?’ vraagt Frits.

‘Nee,’ zegt de oude man vastberaden. ‘De zusters komen daar zonder kloppen je kamer binnen. En je krijgt er smerig eten.’

Daar moet Frits even over nadenken.

‘Soep van muizen lijkt me anders ook niet zo lekker,’ zegt hij.

De oude man grinnikt.

‘Dat is het ook niet. Maar daar zit tenminste nog liefde in. Liefde van Herman. En in dit bordje zevenblad zit liefde van jou. Wil je nog eens vaker komen? Stiekem? Ik vind het wel leuk om bezoek te hebben. En misschien kun je af en toe wat eten voor me bij elkaar scharrelen.’

‘Dat is goed,’ zegt Frits. ‘Ik zal het proberen. Maar nu moet ik gaan, ik denk dat het tijd is om te lunchen.’

‘Vertel me nog even hoe je heet,’ zegt de oude man.

‘Frits,’ antwoordt Frits. ‘Frits Groen.’

‘Dat is leuk,’ zegt de man. ‘Ik heet ook Frits. Frits van Dijk. Nou, dan kom je zeker terug. Wij Fritsen helpen elkaar, of niet soms?’

NAAR DE BAKKER

‘Anneke, wil jij voor me naar de bakker gaan?’ vraagt mama. ‘Ik moet nog brood hebben en ik kan nu echt niet weg.’

Nee, dat klopt. Mama is nog in haar pyjama. Emmy is zeker ziek. Ze huilt en huilt en ze wil niet slapen. Mama loopt al de hele dag met haar rond. Gelukkig wil Anneke best een boodschap doen. Ze legt haar boek weg en gaat haar jas pakken.

‘Mag ik mee?’ vraagt Frits.

Anneke zucht, maar mama zegt: ‘Natuurlijk mag je mee. Trek je jas maar aan.’

Ze stopt geld in Annekes jaszak en geeft haar een tas.

‘Niet vergeten om ongesneden brood te vragen,’ zegt ze nog.

Frits en Anneke gaan op pad. De bakker zit helemaal in het winkelcentrum. Het is best een eind lopen, maar het is niet moeilijk. Als je de wijk uit loopt en bij de grote weg komt, zie je het winkelcentrum al liggen. Het is mooi weer en het is leuk om met z’n tweeën op pad te zijn, zonder papa of mama. De nieuwe buurt is heel anders dan de buurt waar ze vroeger woonden. De straten zijn breder en er zijn meer bomen en struiken. Ze komen langs een grote

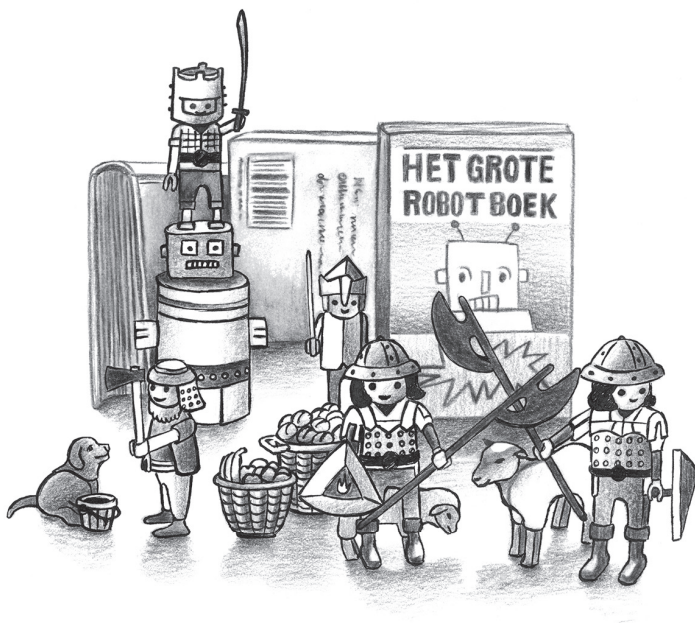
vijver met een fonteintje in het midden. Anneke denkt dat je daar in de winter kunt schaatsen.

Als ze bij het winkelcentrum zijn vraagt Frits: ‘Zullen we ook nog even bij de speelgoedwinkel kijken?’

Anneke kijkt bedenkelijk.

‘Goed dan. Eventjes,’ zegt ze.

Frits weet best dat ze daar zelf ook graag komt. Als hij binnen is loopt hij meteen naar de Playmobil. Hij houdt het meest van ridders en piraten. Ridders hebben ze bij deze winkel niet veel, maar piraten wel. Er is een heel tof setje met een roeiboot en een echte schat. Anneke houdt meer van Playmobil met dieren. Boerinnen met schapen en koeien, dat soort dingen. Je kunt dat trouwens ook goed combineren. Frits speelt vaak dat zijn ridders de schapen en de manden met eten roven van Annekes boerderij.

Plotseling denkt Frits weer aan zijn taak: eten verzamelen voor die oude man. Waar moet hij dat in vredesnaam vandaan halen? Zou er hier in het winkelcentrum iets te vinden zijn?

‘Kom,’ zegt Anneke, ‘we gaan nu naar de bakker.’

Het is best druk bij de bakker. Voor Frits en Anneke in de rij staat een moeder met een klein meisje. Als de moeder afgerekend heeft, vraagt de bakkersvrouw aan het meisje: ‘Wil jij een lekker broodje?’

Frits spitst zijn oren. Het meisje krijgt een hele krentenbol in handen gedrukt! Dan is Anneke aan de beurt.

‘Een waddenbrood, ongesneden,’ zegt ze. ‘Ongesneden!’ roept ze nog eens, maar haar stem gaat verloren in het geraas van de snijmachine. Anneke kijkt stuurs als ze het brood in ontvangst neemt, maar ze betaalt zonder morren. De bakkersvrouw wil de volgende klant gaan helpen.

‘Mag ik ook een krentenbol?’ vraagt Frits plotseling. ‘Dat meisje van daarnet kreeg er ook een.’

‘Ben jij daar niet wat te oud voor?’ vraagt de mevrouw. Nu wordt het Anneke te veel.

‘Onzin,’ valt ze uit. ‘Bij onze vorige bakker kregen we altijd wat lekkers!’

De klant die achter Anneke in de rij staat, schiet in de lach.

‘Daar kun je niet tegenop, Els,’ zegt hij.

Met een nors gezicht reikt de bakkersvrouw Frits een krentenbol aan.

‘Deel maar met je zus,’ zegt ze.

Ze lopen terug. Anneke draagt het brood en Frits de krentenbol.

‘Jij mag ’m, hoor,’ zegt Anneke. ‘Ik houd niet zo van krentenbollen.’

‘Dankjewel,’ antwoordt Frits.

Ze lopen verder.

‘Eet je hem niet op?’ vraagt Anneke na een tijdje.

‘Ik bewaar hem voor straks. Ik eet ’m in de speeltuin op. Wil jij zo tegen mama zeggen dat ik buiten aan het spelen ben?’

‘Goed. Maar zorg dat je niet te laat bent voor het eten. Mam is toch al niet zo blij.’

Anneke loopt achterom naar huis en Frits rent richting de speeltuin. Als hij zeker weet dat Anneke binnen is, rent hij terug, door de brandgang en naar de achtertuin van de oude Frits.

Als hij de keuken in komt ziet het er daar heel anders uit dan de vorige keer. Alle ramen zijn beslagen, en het aanrecht ligt vol spullen.

‘Ha, ben je daar weer!’ roept oude Frits. ‘Kijk eens hoe hard ik aan het werk ben. Ik heb vandaag weer soep gekookt. Hij is net klaar. Nu schep ik hem in bakjes en die zet ik in de koelkast. Elke dag warm ik dan een portie op. Ik ben erg georganiseerd, voor een kluizenaar! Kom, je kunt me wel helpen.’

Frits geeft de bakjes aan. Oude Frits schept ze vol. Frits doet de deksels erop en zet ze netjes in de koelkast. Het zijn er acht. Als de pan leeg is schuifelt oude Frits naar de keukentafel en gaat zitten.

‘Zo, dat was een klus,’ zegt hij. ‘Daar moet ik echt van uitrusten. Opruimen doe ik morgen wel, dat lukt me vandaag niet meer.’

Dan ziet hij de krentenbol op tafel liggen.
'Is die voor mij?'
Frits knikt.
'Weet je het zeker? Wil jij er niet een stuk van?'
'Nee,' zegt Frits, 'ik heb 'm speciaal voor u meegenomen.'
Oude Frits eet. Rustig, met kleine happen.
'Misschien is het maar verbeelding,' zegt hij, 'maar volgens mij is dit de lekkerste krentenbol die ooit gebakken is.'

3

SOEP

‘Dit is echt om gek van te worden,’ zegt mama.

Ze houdt een slap bosje wortels omhoog.

‘Je hebt één of twee wortels nodig voor een pan soep, en met de rest blijf je zitten. Zelfs als ik drie keer soep maak houd ik nog een halve bos over. Weg ermee. Ik heb geen zin om er nog iets mee te doen. En met die bleekselderij is het precies hetzelfde.’

Ze gooit de wortels en het restje bleekselderij in de schillenbak. Dan gaat ze een boodschappenlijst maken. Eerst kijkt ze in het kookboek wat ze nodig heeft. Dan kijkt ze in alle kastjes, om te zien wat er nog in huis is. Als de lijst klaar is moet ze eerst gaan luisteren of Emmy echt slaapt. En dan moet ze nog naar de zolder lopen om tegen Anneke te zeggen dat ze naar de winkel gaat.

Als ze haar schoenen aantrekt vraagt ze aan Frits: ‘Ga je mee naar de winkel?’

‘Nee, ik wil liever buitenspelen.’

Mama haalt haar schouders op.

‘Oké.’

Eindelijk valt de deur achter haar dicht.

Frits stormt naar het keukenkastje en vist de wortels en de bleekselderij uit de schillenbak. Nee, dit gaat niet. Dit

merkt mama meteen als ze straks gaat koken. Waarschijnlijk valt het nog minder op als de bak helemaal leeg is. Frits neemt de schillenbak mee naar de tuin en leegt hem in de groene container. Als hij hem terug wil zetten, valt zijn oog op de aardappelbak. Die is helemaal vol. Frits aarzelt. Ja of nee? Ja, denkt Frits. Want als mama zou weten van oude Frits, zou ze hem een aardappel gunnen. En trouwens, ook een ui. Frits zoekt een mooi exemplaar uit het netje in de groentemand. Nu nog iets om het in te stoppen. Gelukkig zijn er in de gangkast altijd genoeg plastic tasjes. Zo, hij kan op pad.

Oude Frits heeft geen haast. Hij snijdt voorzichtig de lelijke plekjes van de wortels af. Frits zit tegenover hem aan de keukentafel. Hij heeft een snijplank en een groot mes. Hij snijdt elke wortel netjes in kleine blokjes en legt ze op een bord. Dan is de bleekselderij aan de beurt. Zelfs de allerkleinste stengeltjes snijden ze fijn.

‘Die zijn juist het lekkerst,’ zegt oude Frits.

Frits pelt de ui en oude Frits snijdt hem fijn. Ten slotte schilt oude Frits de aardappel, en Frits maakt ook daar mooie blokjes van.

Dan is het tijd om de pan op het vuur te zetten. Gelukkig staat de grote braadpan in een laag kastje. Frits zet hem op het fornuis. Oude Frits steekt het gas aan en giet olie in de pan.

‘Ik ben blij dat ik daar een grote fles van in huis had,’ zegt hij. ‘Anders was het nog moeilijk geworden om dit klaar te maken.’

Als de olie heet is mag Frits de ui en de groenten erin gooien.

‘Voorzichtig, knul, we willen geen ongelukken.’

Frits staat op een stoel bij het fornuis en roert in de pan. De groenten moeten best lang bakken, maar dat geeft niet. Frits voelt zich een echte kok. Als de groenten mooi bruin zijn, doet oude Frits ook de aardappels in de pan. Dan haalt hij de bakjes met bouillon uit de koelkast. Als de aardappels ook een beetje gebakken zijn, giet oude Frits behoedzaam de bakjes leeg in de pan. Dan draait hij het vuur hoog.

‘Zo, nu moet het koken. Eigenlijk moet er ook nog laurier in. Ik denk dat ik nog wel wat heb, maar dat staat in een bovenkastje. Durf jij op het aanrecht te klimmen, Frits?’

Wat een vraag! Frits staat er al op. Hij speurt in de kastjes en vindt al snel een glazen potje met laurierbladen. Ze zijn wel een beetje brokkelig.

‘Dat hindert niets. We doen er gewoon lekker veel in.’

Als de soep op een zacht vuurtje staat te sudderen, vraagt Frits: ‘Hoe kan het eigenlijk dat alles nog werkt bij u? Het fornuis en de koelkast en zo? Je moet daar toch voor betalen? Hoe kunt u dat allemaal regelen, als u de deur niet meer uit kunt?’

‘Ha,’ antwoordt oude Frits, ‘dat heeft mijn neef voor me gedaan. Anderhalf jaar geleden was hij hier bij mij, en toen heeft hij dat allemaal geregeld. Alles wat ik moet betalen, wordt automatisch van mijn rekening afgeschreven. Ik krijg helemaal nooit meer rekeningen. Maar goed ook, want inmiddels kan ik niet meer naar de brievenbus!’

‘Als uw neef zo aardig is, waarom doet hij dan geen boodschappen voor u? Dan hoeft u toch niet naar het verzorgingstehuis?’

‘Dat zou hij vast wel doen, als hij hier in de buurt woonde. Maar hij woont heel ver weg, in het buitenland. Mijn neef is ingenieur, hij helpt bij het bouwen van havens. Nu eens hier en dan weer daar. Hij heeft al in Rusland en in Indonesië gewoond. Nu woont hij in Dubai. Als hij tussendoor in Nederland is, komt hij bij mij. Dan doet hij klusjes voor me die ik zelf niet meer kan doen. De laatste keer wilde hij ook in de tuin aan het werk gaan. Maar ik was al zo gehecht aan mijn wildernis... Er leven veel vogels en insecten, die wil ik niet dakloos maken.’

‘En weet hij dan dat u geen boodschappen meer kunt doen? En dat u muizensoep kookt?’

‘Ach, nee, waarom zou ik hem dat vertellen? Dan zou hij zich maar zorgen maken. Misschien zou hij zelfs terugkomen. Maar die jongen kan zijn leuke baan toch niet opgeven om voor zijn oude oom te zorgen? Als hij belt, zeg ik gewoon dat het goed gaat. En dat gaat het ook! Ruik eens, wat een heerlijke soep. Hij zal wel klaar zijn. Kom, we gaan ’m weer in de bakjes doen.’

Bijna alle soep staat weer in de koelkast. Eén portie eet oude Frits meteen op.

‘Je hebt op school vast wel eens wat geleerd over de prehistorie,’ zegt hij. ‘Over de jagers en verzamelaars. Dat zijn wij eigenlijk ook. Herman is de jager, en jij bent de verzamelaar. En ik blijf thuis, om het eten klaar te maken. Prehistorische soep, mijn lievelingskostje.’